

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

A szakvélemény címe: **Zsúrizett kerti fabútorok szerzői jogi védelme**

Ügyszám: **SZJSZT -32/14**

A szakvélemény szövege

A bíróság által feltett kérdések:

1) A szakértő feladata a rendelkezésre álló iratok és fényképek alapján annak megválaszolása, hogy a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus iratokban szereplő termékminősítései megalapozzák-e az 1999. évi LXXVI. tv. szerinti szerzői jogi védelmet, illetve konkrétan a vád tárgyává tett kerti kiülő garnitúra (asztal két paddal), a trónszék, a dohányzóasztal, a vájt stoki szerepelnek-e valamelyik termékminősítésben, mely minősítés, mely termékszámának felelnek meg, s ezek gyártása sértette-e K. T. (továbbiakban sértett) szerzői jogát.

2) Határozza meg a szakértő egy darab kerti kiülő garnitúra (asztal két paddal), egy darab trónszék, egy darab dohányzóasztal és egy darab vájt stoki forgalmi értékét, valamint a szerzői jog megsértésével történő előállítás és forgalmazás esetén megállapítható vagyoni hátrány összegét.

3) A szakértő adjon választ a 13. számú védői és a 14. számú ügyési beadványban a szakértőhöz feltett kérdésekre is.

A 13. számú védői beadványban a szakértőhöz feltett kérdések:

1) A szakértő által lehetne tisztázni azt a kérdést, hogy a képző- és iparművészeti lektorátus termékminősítése minden esetben tartalmaz-e szerzői jogvédelmet, vagy csak zsúrizett terméknek minősíthetők a bemutatott termékek.

2) Tisztázandó kérdés szakértő részéről az is, hogy az iratokhoz csatolt 3 db termékminősítés közül egyet egyedi iparművészeti alkotásnak minősítették a bemutatott termékeket, esztétikai szempontból megfelelőnek minősítették és elfogadták a terméket, míg szerzői jogvédelem alá tartozó egyedi iparművészeti alkotásnak minősítették a bemutatott termékeket, tehát három különféle megfogalmazást alkalmaztak.

Ezért tisztázandó, hogy csak az a termék kerül szerzői jogvédelem alá, amelyre ezt ténylegesen a zsúrizó képző- és iparművészeti lektorátus írásban meg is jelöli, vagy általában minden termék a szerzői jogvédelem alá tartozik.

3) Tisztázandó az is, hogy ezen termékminősítések pontosan darab szerint megjelölik a készíthető termékek számát, és mi a helyzet az ezen felül akár a minősítő által készített termékkel, illetve a harmadik személy által készített termékekkel.

4) Tisztázandó kérdés szakértő által az is, hogy pusztán a hasonlóság elegendő-e a szerzői jogvédelemhez olyan általános berendezési tárgyakkal, mint az asztal, a szék, a pad, kiülő, mivel ezek a tárgyak formavilága évszázadok óta csak kis mértékben térhet el egymástól. A védelem álláspontja szerint a vevői kör egy asztalt nem azért vásárol

meg, mert látott már egy zsúrizett asztalt és pontosan ugyan azt kéri, hanem mert a bemutatott mintapéldány ténylegesen tetszik neki. Ennél a kérdésnél tisztázandó az is, hogy a fa alapanyag változtat-e a megítélésén a terméknek, mivel ez színben, erezetben eltér egymástól és minőségben is különbözőek. Illetőleg mi az a tűréshatár, ami egy asztallap vastagságánál már olyan eltérést jelent, ami miatt kikerülhet a termék a hasonlóság kategóriájából.

5) Tájékoztatni szeretnénk a Tisztelt bíróságot, hogy szükség esetén a szakértő védencem által készített asztalt padokkal védencem lakóhelyén megtekintheti, előzetes időpont egyeztetés alapján, így ténylegesen dönthet abban a kérdésben, hogy a termékminősítésben zsúrizett termékkel a hasonlóság megtévesztő-e vagy sem.

6) Szükséges még tisztázni szakértő által azt a kérdést, hogy ténylegesen mikortól számít egy termék készítése a szerzői jogvédelem megsértéseként, figyelemmel arra, hogy a tárgyaláson sem derült fény egyértelműen arra, hogy egy bútorkészítő honnan, milyen jogszabályból, hatósági tájékoztatásból szerezhet tudomást arról a tényről, hogy védett terméket készít.

7) Szükséges szakértő által tisztázni, hogy a szerzői jog milyen terjedelmű termék minősítés esetén, és amennyiben a termék jogvédelem alatt áll, milyen díjat köteles fizetni a szerzőnek a készítő, ennek a díjnak mi a számítási alapja, milyen jogi formában kell ezt megfizetni, mivel ennek tudatában lehet a bíróság részéről döntést hozni abban a kérdésben, hogy vádlott büntetőjogilag értékelhető cselekményt követett el vagy csak az iparjoggal kapcsolatos díjfizetési kötelezettségét mulasztotta el.

A 14. számú ügyészi beadványban a szakértőhöz feltett kérdések:

1) A vádlott által fából készített kerti kiülő garnitúra – asztal két paddal – (nyomozati irat 91., 95-101. oldalain lévő fényképek) sérti-e a sértett szerzői jogát a termékszámú garnitúrák esetében?

2) A vádlott által fából készített trónszék, dohányzóasztal és vájt stólik szerepelnek-e valamely termékminősítésben, azok konkrétan mely minősítés mely termékszámának felelnek meg? Ezek a termékek sértik-e a sértett szerzői jogát?

3) A szerzői joggal védett művészeti alkotások és a vádlott által készített termékek között milyen hasonlóság van, illetőleg miben különböznek a termékek egymástól?

4) A laikus szemelő a vádlott által készített termékeket összetévesztheti-e, azonosíthatja-e a sértett által készített termékekkel?

5) Mennyi az egyes fentebb felsorolt termékek forgalmi értéke darabonként? A sértett által megjelölt 30.000.000 forint vagyoni hátrány – 100-130 db garnitúra vádlott által történő eladása esetén – reális-e?

Az eljáró tanács szakvéleménye:

Az eljáró tanács válasza a Bíróság által feltett kérdésekre:

Ad 1) A szerzői jog a szerzőt „a mű létrejöttétől kezdve” illeti meg,¹ keletkezéséhez nincs szükség bejegyzésre, nyilvántartásba vételre, zsűrizésre, vagy más eljárásra, „csupán” arra, hogy az irodalom, a tudomány, vagy a művészet területére eső, *egyéni, eredeti jellegű alkotásról* legyen szó (a formalitásmentes oltalom, vagy más kifejezéssel automatikus védelem elvének megfelelően).²

1.1. Ahogyan azt az SzJSzT már több korábbi szakvéleményében hangsúlyozta, „a zsűriztetés maga [...] jogvédelmet nem biztosít, a jogvédelem ténye a mű egyéni és eredeti jellegéből fakad.”³ Ezt az érvelést támasztja alá a BH 1990. 420. sz. döntés is, mely szerint a „Képző- és Iparművészeti Lektorátusnak a művészeti alkotásról kiadott értékelése önmagában nem alapítja meg a szerzői jogvédelmet”. Az Szjt. 1. § (3) bekezdése szerint a szerzői jogi védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítéllettől, így önmagában a zsűrizéstől sem. A Lektorátus szerepe nem egy alkotás szerzői jogi védelme fennálltának megállapítása:⁴ „a Képző- és Iparművészeti Lektorátus, illetve a Képzőművészeti Alap, a későbbiekben pedig a 10/1968. (II.28.) Korm. rendelettel a korábbi Alapokat egyesítő Művészeti Alap által végzett zsűrizésre azért volt szükség, mert enélkül az állami vállalatok, szövetkezetek, társadalmi szervezetek a művészeti alkotásokra felhasználási szerződést nem köthettek és jogdíjat sem fizethettek.”⁵ „Zsűrizési kötelezettséget írt elő a helyi önkormányzatok és szervek, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről szóló 1991. évi XX. törvény 109. §-a »Művészeti alkotás közterületen, valamint önkormányzati tulajdonú épületen való elhelyezéséről, áthelyezéséről, lebontásáról a település önkormányzatának képviselő-testülete, Budapesten fővárosi tulajdonú közterület vagy épület esetében a fővárosi önkormányzat közgyűlése, a kerületi önkormányzat tulajdonában álló közterület vagy épület esetében a kerületi önkormányzat képviselőtestülete dönt, és gondoskodik fenntartásáról és felújításáról. A döntéshez a műalkotás művészi értékére vonatkozóan szakvéleményt kell beszerezni.« ... A szakvéleményt a Magyar Alkotóművészeti Közhasznú Nonprofit Kft. keretei közt működő Képző- és Iparművészeti Lektorátus művészeti szakértők bevonásával alakítja ki, amely az alkotás művészeti értékének, felhasználásra alkalmasságának és erre irányuló kérdés esetén a szerzői díj mértékének véleményezésére terjed ki.”⁶

A Bíróság által feltett első kérdés első részére tehát az eljáró tanács azt a választ adja, hogy a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus iratokban szereplő termékminősítései *önmagukban* nem alapozzák meg az Szjt. szerinti szerzői jogi védelmet. Ez persze nem jelenti azt, hogy a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus zsűrizésének szerzői jogi szempontból ne lehetne jelentősége: hasznos eszköz lehet egyfajta „elsőbbségi időpont” bizonyítására, így akár a termékminősítést kérő alkotó „szerzőségének bizonyítására,”⁷ de az alkotás egyéni, eredeti jellegének megállapításához is támpontokat nyújthat (ld. 1.3. pont).

1.2. A bíróság által feltett első kérdés második részére válaszolva, a vád tárgyává tett bútorok nem szerepelnek termékminősítésekben, így azokhoz termékszámok sem tartozhatnak. A sértett bútorai kerültek zsűrizésre, viszont a rendelkezésre álló dokumentumok alapján mindössze két alkotása azonosítható be: a termékszámmal megjelölt bútorgarnitúrák (asztal két paddal) esetében az aktában a Magyar Művelődési Intézet és

¹ A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) 9. § (1) bekezdés.

² Szjt. 1. § (3) bekezdés.

³ SzJSzT 16/2003/1-3. Embléma szerzői jogi védelme; felhasználása esetén a fizetendő jogdíj mértéke. Ld. még: SzJSzT 34/2002. Mozaik címer szerzői jogi védelme; a szerzőt megillető jogdíj mértéke.

⁴ SzJSzT 8/2001. Porcelán dekorok szerzői jogi védelme.

⁵ SzJSzT 25/2007/2. Szerzői minőség jogi megítélése, tervezői és kivitelezői tevékenység viszonya.

⁶ Gyertyánfy Péter: Nagykomentár a szerzői jogi törvényhez. Budapest, CompLex, 2014. 413. o.

⁷ SzJSzT 21/2005. Grafikai alkotás szolgálai másolása.

Képzőművészeti Lektorátus vonatkozó termékminősítésének fénymásolata mellett megtalálható az annak mellékletét képező, termékszámokkal ellátott fényképek másolata is. Az eljáró tanácsnak azonban nem áll módjában annak megítélése, hogy a sértett többi alkotása mely termékminősítésben, milyen termékszámokkal került megjelölésre (megjegyezzük, hogy ha a sértett valamennyi zsúrizett bútoráról rendelkezésre állnának fényképek, ezek beazonosítása és termékminősítéseknek történő megfeleltetése ez esetben sem tartozna a Szerzői Jogi Szakértő Testület hatáskörébe, ezt épp a zsúrizést végző Lektorátus tudná elvégezni). Ugyanakkor, mint korábban kifejtettük, a zsúriztetés, illetve a termékszámokkal való ellátás a szerzői jogi védelemnek *nem előfeltétele*, így a termékszámoknak való megfeleltetés az eset szerzői jogi megítéléséhez nem szükséges.

1.3. A rendelkezésre álló dokumentumok alapján az első kérdés azon részére adható válasz, hogy a vádlott, illetve alkalmazottai által készített kerti kiülő garnitúra (asztal két paddal) gyártása sérthette-e a sértett szerzői jogát. A *trónszék, a dohányzóasztal és a vájt stólik* esetében az eljáró tanács érdemben nyilatkozni nem tud, tekintve, hogy ezek esetében egyedül a vádlott által készített bútorokról találhatóak (meglehetősen rossz minőségű) fényképmásolatok az aktában, a sértett ezen bútorairól nem áll rendelkezésünkre fénykép. (Az eljáró tanács a vádlott alkotásait – az azokról készített fényképek fénymásolata alapján – pusztán a sértett bútoraira vonatkozó termékminősítések számával nyilvánvalóan nem vetheti össze.)

A kerti kiülő garnitúrák kapcsán az alábbiakat adjuk elő.

A sértett által készített kerti bútorok abban az esetben állnak szerzői jogi védelem alatt, amennyiben azok egyéni, eredeti jellegű alkotások. Egy alkotás akkor *egyéni*, ha az adott körülmények között lehetőség van többféle kifejezési módra, s ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg azok egyikét vagy másikat, azaz a mű tükrözi a szerző személyiségét, és akkor *eredeti*, ha az nem csupán valamely már meglévő alkotás szolgai másolata.⁸ A kifejezés védelme igazodik a tartalom, és a műfajta sajátosságaihoz, a rendelkezésre álló alkotói mozgástér nagyságához. „Összességében azt lehet mondani, hogy az egyéni, eredeti jelleg megállapíthatóságának minimálisan az a feltétele, hogy a mű ne legyen más mű szolgai másolása.”⁹ Bár több mester is készít *hasonló* kerti bútorokat adott anyagból, adott funkcióval, az iparművész számára még ilyen „alapvető” bútorok esetében is *megfelelő mozgástér* áll rendelkezésre egyénisége kifejezésére. Az eljáró tanács megállapítja, hogy a sértett kerti bútorai közül a jelen ügyben rendelkezésre álló dokumentumokban bemutatott két kerti kiülő garnitúra formatervezett, *egyéni, eredeti jelleget mutató* iparművészeti alkotás, így azok *szerzői jogvédelemben részesülnek*.

A sértett kerti bútorai „környezetünk gyakorlati célokra is használt tárgyai”,¹⁰ azaz az alkalmazott művészet körébe tartozó eszközök, melyek jellemzője, hogy mint iparművészeti alkotások nem egyedi darabok, hanem „meghatározott példányszámban, de nem ipari gyártástechnológiával, hanem döntően kézi munkával készül[nek], vagy az alkotó által, vagy az ő szoros felügyelete, irányítása mellett.”¹¹ Az alkotó ismert – és más művészek által is szabadon használható – *megoldásokat, ötleteket* (pl. rusztikus fa elemek vagy a piskótatalp) *egyéni, eredeti módon ötvözve és megvalósítva* hozta létre egyéni karakterrel rendelkező, rá jellemző iparművészeti alkotásait. Egyéni jellegüket a rájuk vonatkozó termékminősítés is alátámasztja, mely – mint említettük – önmagában szerzői jogvédelmet nem keletkeztet, ám a kérdéses alkotás egyéni jellegének megítéléséhez kiváló támpontul szolgálhat.¹²

⁸ SzJSzT 10/2007/1. Fényképfelvétel szerzői jogi védelme.

⁹ Pl. SzJSzT 34/2002. Mozaik címer szerzői jogi védelme; a szerzőt megillető jogdíj mértéke.

¹⁰ Gyertyánfy (szerk.): i. m. 412. o.

¹¹ Uo.

¹² SzJSzT 32/2002. Hobbiruhák szerzői jogi védelme.

A szerzői jogi védelem tehát nem a sértett bútorainak alapjául szolgáló ötletekre vonatkozik.¹³ Ugyanaz az ötlet – például kerti bútorok rusztikus fa elemekből történő megalkotása – több művész által is felhasználható: ilyenkor az alkotások egymástól függetlenül is létrehozhatóak (párhuzamosan alkotott *önálló* művek), de akár a korábban létrehozott mű által inspiráltan is (az ott alkalmazott *ötlet* felhasználásával). A szerzői jogi védelem ugyanis az ötlet egyéni, eredeti jellegű *kifejeződésére, formába öntésére* vonatkozik, és az így létrehozott alkotás – főszabály szerint – már csak az alkotó engedélyével használható fel.

Sértett és vádlott bútorai esetében kizárható, hogy párhuzamosan létrehozott önálló alkotásokról lenne szó. A vádlott maga is úgy nyilatkozott a folyamatban lévő eljárás során, hogy a sértett alkotásai alapján gondolta úgy, hogy ő is megpróbál *hasonló* bútorokat készíteni.¹⁴ A vádlott ezzel akkor sérthette meg a sértett szerzői jogát, ha az általa megalkotott kerti bútorokhoz nem csak a sértett által is felhasznált ötlet szolgált alapul, hanem azok létrehozásához *magukat az egyéni, eredeti jellegű alkotásokat használta fel*. Tekintettel arra, ilyen bútorokat nem csak a sértett gyárt (hazánkban és külföldön is számos mester készít hasonló alkotásokat), elmondhatjuk, hogy széles körben ismert, bevett bútortípusokról van szó, mely *bútortípusok* készítésére egyik alkotónak sincs monopóliuma. A sértett szerzői joga akkor sérülhetett, ha „minden változtatás nélkül, »egy az egyben« másol[ta] le valaki”¹⁵ az általa készített egyéni, eredeti jellegű alkotásokat.

Az eljáró tanács rendelkezésére bocsátott dokumentumok alapján az állapítható meg, hogy a bemutatott vádlotti bútorgarnitúra (asztal két paddal) a sértett bútorai *szolgai másolásának* eredményeként jött létre. Szolgai másolás esetén az eredeti alkotás *azonos formában* (egyszerű másolással¹⁶), vagy *minimális változtatásokkal* történő – a szerző engedélye nélküli – felhasználására kerül sor. Ezzel kapcsolatban utalunk „a Legfelsőbb Bíróság által kialakított álláspontra, mely szerint az *összbenyomás* alapján állapítható meg az azonosság.”¹⁷ Ugyan a jelen esetben kézzel készített fa bútorokról van szó, azaz jellegüknél fogva nem készíthető két *teljesen* egyforma belőlük, az eljáró tanács rendelkezésére bocsátott dokumentumokban található fényképmásolatok alapján az állapítható meg, hogy a sértett és a vádlott kerti kiülő garnitúrája között olyan nagyfokú az egyezés, hogy szerzői jogi értelemben vett – jogosulatlan – felhasználásról beszélhetünk. A vádlott, mint felhasználó nem hozott létre az alapul vett művekhez képest a saját szellemi tevékenységből fakadó egyéni, eredeti jellegű alkotást.¹⁸ A kérdéses művek összevetésével megállapítható, hogy az eredeti mű(vek) ismerete nélkül nem készülhetett volna el ebben a formában a vádlott bútor, tehát „egyértelmű és tudatos” felhasználásról van szó.¹⁹

- a bútorok funkciója nyilvánvalóan azonos, a garnitúra elemei mindkét esetben egy asztal és két támlás pad,
- a bútorok konstrukciója, szerkezeti elemeinek kialakítása, azok méretezése és összeépítése – ebből következőleg a két garnitúra összehatása is gyakorlatilag azonos,
- az asztallap és a padok támlája és ülőfelülete eltérő mintázatú, ami azonban a fa mint anyag jellegéből fakad (nincs két azonos mintázatú); az asztallaphoz és a padok támlájához és ülőfelületéhez kivágott forma sem teljesen azonos a két

¹³ Sztj. 1. § (6) Valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgy a szerzői jogi védelemnek.

¹⁴ Vö. még SzJSzT 10/2005. Vázlattevek felhasználása emblématerv készítéséhez.

¹⁵ SzJSzT 07/2005. Ruhatervek szerzői jogi védelme, ötletek felhasználhatósága.

¹⁶ SzJSzT 16/2003. Embléma szerzői jogi védelme; felhasználása esetén a fizetendő jogdíj mértéke.

¹⁷ SzJSzT 21/2000. Könyvillusztrációk jogosulatlan felhasználása.

¹⁸ SzJSzT 21/2005. Grafikai alkotás szolgai másolása.

¹⁹ SzJSzT 10/2005. Vázlattevek felhasználása emblématerv készítéséhez.

mesternél, mivel azokban az adott deszka természetes formája köszön vissza bennük,

- a felhasznált faanyagok eltérőek: sértett nyárfával, vádlott égerfával dolgozott, ez azonban az összbenyomáson nem változtat,
- a favastagság is eltérő, illetve a fa felületkezelésének módja, ez azonban megint csak nem befolyásolja az összhatást,
- az asztal és a padok lába és talpa azonos mind technikára, mind méretre (a rendelkezésünkre bocsátott dokumentumok szerint vádlott számára az az alkalmazottja készítette a talp-sablonokat, aki korábban a sértett alkalmazásában állt, és elmondása szerint: „... én készítettem a sablonokat ahhoz is, amit vádlottnál csináltunk. Méretre pontosan ugyanolyan ... ezek a sablonos talpak ezek egyediek ... nem volt egyszerű új sablont kitalálni, ezért olyan sablont készítettem, mint amivel a sértettnél már dolgoztam. ... nem hoztam el tőle sablonokat, hanem utána emlékezetből otthon készítettem sablonokat.”).

Összességében elmondható, hogy a vádlott által készített garnitúra követi sértett garnitúráinak egyéni, eredeti kialakítását, a bútorok karakterükben, összhatásukban megegyeznek, mely egyezés a hétköznapi szemlélő számára is egyértelmű.²⁰

A Bíróság által feltett első kérdés harmadik részére válaszolva, a rendelkezésünkre bocsátott fényképmások alapján az állapítható meg, hogy a vád tárgyává tett kerti kiülő garnitúra *gyártása sérti a sértett szerzői* [többszörözési (Szjt. 18. §) és terjesztési (Szjt. 23. §)] *jogát*. (A vádlott a rendelkezésre álló dokumentumokban utal arra, hogy alkotásait eredetileg magáncélra hozta létre. Az Szjt. 35. § (1) bekezdése valóban kivételt enged a többszörözés szerzőnek fenntartott vagyoni joga alól, azaz egy ilyen kerti bútor magáncélra történő megalkotása tartozhat a szabad felhasználás körébe.²¹ Azonban a magáncélra létrehozott példányok – akár ingyenes – forgalomba hozatala már terjesztésnek minősül, így semmiképpen sem sorolható a szabad felhasználás esetkörébe, de a szabad felhasználásnak a magáncélú többszörözésre vonatkozó és az általános feltételei sem teljesülnek ilyenkor.²²)

Ad 2) A Szerzői Jogi Szakértő Testület állandó gyakorlata szerint az említett bútorok forgalmi értékének megállapítására az eljáró tanács nem vállalkozhat.²³ A szerzői jog megsértésével történő előállítás és forgalmazás esetén megállapítható vagyoni hátrány összegének megállapítása kapcsán is hasonló a helyzet, hiszen a tényállás megítéléséhez vizsgálandó, a szerzői jogok megsértésével összefüggésben a szerzőt ért vagyoni hátrány összegének megállapítása a bíróság feladata.²⁴ A rendelkezésre álló dokumentumok alapján azonban az eljáró tanács az alábbi *támpontokat* nyújtja a számításhoz, illetve a becsléshez.

²⁰ Vö. SzJSzT 21/2005. Grafikai alkotás szolgai másolása.

²¹ Szjt. 35. § (1) Természetes személy magáncélra a műről másolatot készíthet, ha az jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja. E rendelkezés nem vonatkozik az építészeti műre, a műszaki létesítményre, a szoftverre és a számítástechnikai eszközzel működtetett adatbázisra, valamint a mű nyilvános előadásának kép- vagy hanghordozóra való rögzítésére. Kotta reprográfiával [21. § (1) bek.] magáncélra és a (4) bekezdés b)-d) pontjában szabályozott esetekben sem többszörözhető.

²² Szjt. 33. § (2) A felhasználás a szabad felhasználásra vonatkozó rendelkezések alapján is csak annyiban megengedett, illetve díjtalan, amennyiben nem sérelmes a mű rendes felhasználására és indokolatlanul nem károsítja a szerző jogos érdekeit, továbbá amennyiben megfelel a tisztesség követelményeinek és nem irányul a szabad felhasználás rendeltetésével össze nem férő célra.

²³ Vö. pl. SzJSzT 08/2000/1-2. Szoftverek és hangfelvételek illegális másolása; az okozott vagyoni hátrány, SzJSzT 31/2003. Rajzfilmfigura reklám célú felhasználása esetén járó jogdíj, SzJSzT 22/2001. A személyhez fűződő jogok megsértése csomagolóanyag áttervezésével összefüggésben.

²⁴ SzJSzT 06/2004. Grafika jogosulatlan felhasználása CD-borítón. Ld. még: SzJSzT 32/2000. Könyvillusztrációk engedély nélküli felhasználásával okozott vagyoni hátrány mértéke, SzJSzT 17/2002. Szerzői és védjegyjogok megsértése rajzfilmfigurákkal összefüggésben; a jogsértéssel okozott vagyoni hátrány.

Előjáróban megjegyezzük, hogy e kérdés megválaszolásakor is csak a rendelkezésre álló dokumentumokban bemutatott két kerti kiülő garnitúrát tudjuk figyelembe venni. (Hozzáteve, hogy a sértett a vagyoni hátránya, illetve a kára megjelölésekor is csak ezeket az alkotásokat veszi figyelembe, a többi bútor gyártását nyilatkozatai szerint „nem tekinti sérelmesnek”.)

A sértett által vagyoni hátrányként megjelölt 30.000.000 forint az eljáró tanács megítélése szerint *eltúlzottnak* mondható.

2.1. A sértett nyilatkozata szerint arra tekintettel, hogy a vádlott olcsóbban árulja a kérdéses kerti kiülő garnitúrákat, és „a példáján mások is vérszemet kaptak, és már sok hamisító van”, a saját garnitúráit nem tudja értékesíteni. A 30.000.000 forintot vélhetően egyszerűn a saját darabonkénti kb. 300.000 forintos eladási ára és a vonatkozó időszakban kieső megrendelések száma alapján határozta meg. Ugyanakkor *még ha bizonyítást is nyer*, hogy a sértett a vádlott szerzői jogsértésének következtében valóban kb. 100 vásárlótól esett el, *nem a teljes árral*, hanem a haszonnal kell kalkulálni a vagyoni hátrány összegének megállapításához, ami a fenti adatokkal számolva is jóval kisebb összeg, nagyságrendileg 3.000.000 forint. A vagyoni hátrány fogalmába nem tartozik bele az általános forgalmi adó, így ezt is figyelembe kell venni az összeg meghatározásánál.²⁵ A sértett nyilatkozata szerint ráadásul kezdetben csak vevői 25 %-ától esett el, és csak később szorult ki teljesen erről a piacról a jogsértés következményeként. Megjegyezzük továbbá, hogy más jogsértők tevékenysége nem vehető figyelembe a vádlott szerzői jogi jogsértésével keletkező vagyoni hátrány számításánál – az ő tevékenységük miatt keletkező vagyoni hátránynak, illetve kárnak egy velük szemben folytatott büntető, illetve polgári eljárás keretében lehet relevanciája.

2.2. Az iparművészek jogdíjuk érvényesítése jogának részbeni gyakorlását egy erre a célra létrejött szervezetnek, a HUNGART-nak átengedhetik, és így a már egyszer nyilvánosságra hozott alkotásaik bármely további felhasználását (amennyiben az a hatályos szerzői jogi rendelkezések értelmében jogdíjköteles) a HUNGART előzetes hozzájárulásához köthetik. Ilyenkor a jogdíj mértéke elsősorban a felhasználás jellegének, terjedelmének függvénye, és általános tarifaként, vagy egyedi szerződés keretében kerül meghatározásra. Az Szjt. rendelkezésein alapuló jogdíjtarifák kizárólag a HUNGART közreműködésével történő jogosítások tekintetében érvényesek, ugyanakkor *viszonyítási pontként* hasznosak lehetnek a vagyoni hátrány számítása során is. A jelen ügyben kérdéses bútorok a díjszabás „Egyéb anyagokon történő felhasználás (pl.: textil, bőr, csomagolópapír stb.)” kategóriájába tartoznak, ahol is a díj a kiskereskedelmi eladási ár százalékos arányában kerül megállapításra és a nettó eladási ár 10 %-át teszi ki. Amennyiben a kiskereskedelmi eladási ár nincs rögzítve, akkor a HUNGART és a felhasználó közötti szerződéses engedélyezésben egy átlagos kiskereskedelmi eladási ár kerül meghatározásra, melyet a kiszámítás alapjául használnak fel.

A jelen ügy egyik tanúvallomása szerint a vádlott nagyjából 100–130 darab garnitúrát adott el, darabját 160.000-tól–220.000 forintig. A vádlott jóval kisebb darabszámot jelölt meg, azonban még ezekkel a forgalmi adatokkal kalkulálva is nagyságrendileg 1.500.000–3.000.000 forintról beszélhetünk. A sértett szerint a vádlott 75.000 forintért is árult garnitúrákat, ez esetben viszont az összeg még kisebb.

Hozzátevésszük, hogy ezzel a számítással a vádlott gazdagodásának a nagysága határozható meg pontosan, a sértettet ért kár, valamint a vagyoni hátrány megállapítása során az elmaradt haszon részeként ugyan számolhatunk a sértett által alkalmazott eladási árral (ld.

---

²⁵ SzJSzT 15/2000/1-2. Szoftver jogosulatlan többszörözése és terjesztése útján keletkezett vagyoni hátrány kiszámítása.

2.1. pont), viszont ebben az esetben tekintettel kell lennünk arra, hogy ezen a magasabb áron a vásárlók száma vélhetően alacsonyabb lett volna.

2.3. Az Szt. 42. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés szerint a felhasználási szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg: „az alkotóművészet területén (mint a legtöbb területen) az árakat a szerződő felek alakítják ki a megállapodásuk során.”²⁶ A sértett akként nyilatkozott, hogy évi 500.000 forint „licenz-díjat” kért volna a vádlottól annak fejében, hogy zavartalanul gyárthassa és árusíthassa a bútorokat. Ez a kérdéses időszakra vonatkozóan nagyságrendileg 1.500.000 forintot tett volna ki. A mérlegelésnél figyelembe vehető, hogy a sértett ezt a nagyságrendet tartotta reálisnak a jogszerű felhasználás fejében fizetendő szerzői jogdíj meghatározásakor.

Az eljáró tanács válasza a védői beadványban feltett kérdésekre:

Ad 1) Ahogyan azt a Bíróság által feltett 1) kérdésre adott válaszunkban kifejtettük, a Lektorátus termékminősítése *önmagában nem keletkeztet szerzői jogvédelmet*. Bár a zsűrizés a szerzői jogi védelemnek sem nem előfeltétele, sem nem keletkeztetője, az alkotások egyéni, eredeti jellegének megállapításához a termékminősítések kiváló támpontul szolgálhatnak.

Ad 2) Az 1) kérdésre adott válaszból következően a termékminősítések során alkalmazott megfogalmazásmódnak a szerzői jogi védelem szempontjából nincs jelentősége. A szerzői jogi védelemhez ugyanis nem szükséges semmiféle regisztráció, minősítés, és zsűriztetés sem. *Minden* alkotás szerzői jogvédelem alá tartozik – mégpedig „automatikusan”, a létrehozás pillanatától kezdve –, amely az irodalom, a tudomány, vagy a művészet területére esik, *egyéni, eredeti jelleggel* bír, és a törvény nem zárja ki az oltalom köréből.

Ad 3) A termékminősítésekben megjelölt darabszámnak a szerzői jogi védelemre nincs hatása. (A darabszámok megjelölésének a termék árára lehet hatása, korábban adózási szempontból is jelentősége lehetett – a szerzői jogi védelmet azonban nem befolyásolja.²⁷) A minősítő által készített bútor valamennyi – így nem csak a termékminősítésben meghatározott számú – példánya szerzői jogi védelemben részesül, amennyiben megfelel az Szt. által meghatározott, a korábbi pontokban ismertetett feltételeknek. Természetesen harmadik személy szolgai másolását sem teszi jogszerűvé az, ha az általa készített másolat a termékminősítésben szereplő darabszámon felül készült.

Ad 4) Az, hogy „általános berendezési tárgyakról” van szó, nem jelenti, hogy egy iparművész számára ne állna rendelkezésre olyan mozgástér, amelyen belül egyéni, eredeti módon fejezhetné ki személyiségét. Asztal, szék, pad, kiülő esetében is rendkívüli formagazdagságot láthatunk, és az iparművészet ezen ágában is létrehozható olyan egyéni, eredeti jellegű műalkotás, mely az alkotó személyiségét tükröző karakterrel bír.

Ahogyan azt a Bíróság által feltett 1) kérdésre adott válaszunkban elemeztük, egy már létező bútorhoz pusztán hasonló alkotás létrehozása nem jogsértő. Nem az alkotásban kifejeződő ötletnek, hanem magának a műnek a felhasználásához (pl. többszörözéséhez, átdolgozásához) szükséges az alkotó engedélye. „... az alkotás ihlető forrásaként a már meglévő művek is szabadon használhatók, mégpedig nemcsak az Szt. 1. § (6) bekezdése értelmében (»gondolat, elv nem védhető«), de a stílus, a formai megoldások egy-egy eleme átvétele értelmében is.”²⁸

²⁶ SzJSzT 12/2004. Képzőművészeti alkotások szerzői jogi védelme; tervezői díj utólagos meghatározása.

²⁷ Ld. még SzJSzT 24/2002. Miniaturák elkészítése után fizetendő szerzői jogdíj.

²⁸ Gyertyánfy (szerk.) i. m. 225. o.

Mint korábban kifejtettük, az eredeti alkotás *azonos formában* (egyszerű másolással), vagy *minimális változtatásokkal* történő – a szerző engedélye nélküli – felhasználása viszont szolgai másolásnak minősül. Fa bútorok esetében jellegüknél fogva nem készíthető két *teljesen* egyforma, ugyanakkor az *összbenyomást* tekintve beszélhetünk olyan nagyfokú egyezőségről, hogy már szerzői jogi értelemben vett jogosulatlan felhasználásról legyen szó, magának a korábbi műnek (és nem az alapul fekvő ötletnek) az egyértelmű és tudatos felhasználásáról. A vádlott bútorain látható változtatások (így a faanyag eltérő megválasztása, az asztallap vastagságának módosítása) jelen esetben olyan *minimális változtatásoknak* minősülnek, melyek eredményeképpen az összbenyomás azonos maradt. Az eljáró tanács hangsúlyozza, hogy nem adható meg olyan „tűrészhatár” az asztallap vastagságát illetően, amelyen túl már nem tekinthető szolgai másolásnak egy ilyen kerti bútor létrehozatala, hiszen az azonosságához nem egyszerűen az egyes bútorelemek mérete és anyaga vizsgálandó, hanem az összbenyomás.

Így *esetről esetre*, az összbenyomást vizsgálva dönthető el, hogy szolgai másolásról vagy pusztán azonos ötlet alkalmazásáról van-e szó (a párhuzamos alkotás lehetőségét is mérlegelve).

Megjegyezzük, hogy amennyiben – az eredeti alkotó személyiségi jegyeit mutató gondolati formák megtartása mellett – a változtató, kiegészítő vonások önmagukban is olyannyira lényegiek lennének, hogy megfelelne az egyéni és eredeti mű követelményének, átdolgozásról is beszélhetnénk, azonban ez szintén az eredeti mű szerzőjének az engedélyével lehet jogszerű.²⁹ A jelen esetben a vádlott módosításai nélkülöznek bármiféle egyéni, eredeti jelleget, és így nem jött létre „az eredeti műből származó más mű”, azaz nincs szó a sértett kerti bútorainak átdolgozásáról sem.

Az, hogy egy iparművészeti alkotást a vevők miért vásárolnak meg, a szerzői jogi védelem szempontjából irreleváns. A vevők valóban választhatnak pusztán esztétikai szempontok alapján (mert az adott alkotás tetszik nekik), az eladó viszont ettől függetlenül szolgai másolás eredményeként létrejött alkotást terjeszt az eredeti alkotó engedélye nélkül. Hangsúlyozzuk továbbá, hogy más szerző alkotásának *eltérő minőségben* történő többszörözése nemhogy nem teszi jogszerűvé a felhasználást, de a mű integritásához való jog sérelmét is jelentheti.³⁰

Ad 5) A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást nem tart helyszíni szemlét és nem idézhető. Szükség esetén azonban további adatok szolgáltatását kérheti a megkereső bíróságtól vagy hatóságtól, illetve a megbízótól.” Ennek megfelelően az eljáró tanácsnak nem áll módjában a kérdéses bútorokat a vádlott lakóhelyén megtekinteni.

Ad 6) Mint arra a korábbi pontokban már utaltunk, a szerzői jogi védelem „automatikusan”, az alkotás létrehozásának pillanatában keletkezik az Szjt. által meghatározott feltételek teljesülése esetén. A formalitásmentes oltalom elvének megfelelően nincs szükség semmilyen nyilvántartásra, regisztrációra, kihirdetésre a szerzői jog keletkezéséhez.

Egy bútorkészítő létrehozhat egy szerzői jogi védelem alatt álló alkotással teljesen azonos művet anélkül is, hogy tudna annak létezéséről, ebben az esetben azonban

²⁹ Szjt. 29. §

³⁰ Vö. „A felperes magas művészi színvonalú kabalafigurát alkotott. Az alperes erről silány minőségű másolatokat készített, ... Mivel a két figura egyezése a hétköznapi szemlélő számára is egyértelmű, és mindkét figura széles körben terjesztésre került, ez azt a benyomást keltheti, hogy a felperes művészi színvonala csökkent.” SzJSzT 21/2005. Grafikai alkotás szolgai másolása.

természetesen nem követ el jogsértést, hiszen a párhuzamos – egymástól független – alkotások önálló védelemben részesülhetnek. Az tehát nem elvárt, hogy egy bútorkészítő ismerje a világon található valamennyi, szerzői jogi védelem alatt álló művet.

Azonban ha nem egymástól független alkotásokról beszélünk, hanem a bútorkészítő egy már létező, általa jól ismert bútorral *azonos*, vagy ahhoz képest csak *minimális változtatásokat* tartalmazó bútort hoz létre, szolgai másolásról beszélhetünk akkor is, ha nem tud arról, hogy a szerzői jogi törvény rendelkezéseibe ütközik a cselekménye (tekintve, hogy a szerzői jogi törvény személyi hatálya rá is kiterjed). A jelen esetben a korábbi mű egyértelmű és tudatos felhasználásáról van szó, ráadásul a rendelkezésre bocsátott dokumentumok szerint sértett maga is tájékoztatta arról a vádlottat, hogy szerzői jogi védelem alatt álló iparművészeti alkotásokat többszöröz és terjeszt, így a vádlottól minimálisan az lett volna elvárható, hogy tájékozódik a védelem fennálltával, illetve a felhasználás feltételeivel kapcsolatban. Még ha a sértett tájékoztatásának tartalmát kétségesnek is ítélte meg, elvárható lett volna, hogy a bútorok további többszörözése és terjesztése előtt a jog- és ténykérdéseket – akár az SzJSzT bevonásával – tisztázza.

Ad 7) A bútorkészítő nem a termékminősítések léte vagy speciális tartalma miatt köteles szerzői jogdíjat fizetni az eredeti mű alkotójának, hanem azért, mert az Szjt. értelmében a szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére, mely engedély felhasználási szerződéssel adható, és főszabály szerint a szerzőt a mű felhasználására adott engedélye fejében díjazás illeti meg. A szerzői jogdíjnak – eltérő megállapodás hiányában – a *felhasználáshoz kapcsolódó bevétellel kell arányban állnia*. A díjazásról a jogosult csak kifejezett nyilatkozással mondhat le.³¹ A szerzői jogdíj mértéke *a felek megállapodásától* függ, tekintve, hogy a felhasználási szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg.³² Az összeg meghatározásakor a felek a felhasználási szerződéssel megszerzett joghoz igazítják a díj mértékét (azaz függ attól, hogy a szerződéssel milyen felhasználási módra, mely időre szerez felhasználási jogot a felhasználó, ez a jog kizárólagos-e stb.).

A megfizetés formájára sincs speciális előírás, a felek szerződésbe foglalt megállapodásának megfelelően fizetendő (akár részesedésarányosan, meghatározott periódusokra vonatkozóan, akár fix díjban is kiköthető, és egyszeri alkalommal fizethető). „Iparjoggal kapcsolatos díjfizetési kötelezettségről” viszont a jelen esetben nincs szó, tekintve, hogy szerzői jogi védelem alatt álló alkotásról van szó, és nem az iparjogvédelem tárgykörébe eső termékről (bár a párhuzamos oltalom elvének is megfelelően akár formatervezési mintaoltalomban is részesülhetnének a kérdéses bútorok, de erről az eljáró tanácsnak nincs tudomása).

A felhasználáshoz szükséges engedély beszerzésének és a szerzői jogdíj megfizetésének elmulasztása esetén a szerzői jog megsértéséről beszélhetünk, melynek polgári jogi jogkövetkezményeit (mint a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítését, vagy a kártérítést) az Szjt. taglalja.³³ Amennyiben másnak a szerzői jogról szóló törvény alapján fennálló szerzői jogát *vagyoni hátrányt okozva* sérti meg valaki, ez a cselekménye már büntetőjogilag értékelhető, azaz a Btk. által meghatározott jogkövetkezményekkel is számolni kell.³⁴ Amennyiben tehát valaki a szerzővel kötött felhasználási szerződés (így engedély és díjfizetés) nélkül többszöröz és terjeszt egy szerzői jogi védelem alatt álló alkotást, azaz megsérti az adott alkotó szerzői jogát, és ezzel vagyoni hátrányt okoz neki, a cselekmény

³¹ Szjt. 16. § (1) és (4) bekezdés.

³² Szjt. 42. § (2) bekezdés.

³³ Szjt. 94. §

³⁴ Ld. a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 385. §-át.

megvalósíthatja a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésének büntető törvénykönyvbeli tényállását. A vagyoni hátrány okozása megtörténtének, illetve nagyságának mérlegelése a Bíróság feladata, mellyel kapcsolatban utalunk a Bíróság által feltett 2) kérdésre adott válaszuk szempontjaira.

Az eljáró tanács válasza az ügyési beadványban feltett kérdésekre:

Ad 1)-4) Ezekre a kérdésekre vonatkozóan lásd a Bíróság által feltett 1) kérdésre adott válaszukat.

Ad 5) Erre a kérdésre vonatkozóan lásd a Bíróság által feltett 2) kérdésre adott válaszukat.

Budapest, 2014. október 10.

Dr. Győri Erzsébet
a tanács elnöke

Dr. Pogácsás Anett
a tanács előadó tagja

Pohárnok Mihály
a tanács szavazó tagja